

Szolláth Hunor

Prima stațiune balneară din Sovata în proprietatea bisericii reformate

Prima stațiune balneară pusă în funcțiune a fost amenajată de Veress József. Stațiunea a avut un rol important în viața bisericii reformate. În 1889, înainte de decesul Veress József prin testament a donat stațiunea bisericii reformate. Astfel stațiunea, casa familiară, intervilanul au intrat în proprietatea bisericii reformate. Din cauza testamentului începe un lung proces între familia donatorului și biserică. La sfârșit biserica a intrat în proprietatea stațiunii, dar stațiunea se află într-o stare deteriorată. Asigurarea rentabilizării a impus o serie de lucrări de reamenajare după 1896, și numeroase reparații. Veniturile s-au asigurat prin vânzări de bilete, dar și prin organizarea de spectacole de teatru, concerte, serbări populare secuiești. Cu toate eforturile depuse stațiunea nu devine rentabilă și Consiliul Director hotărăște în 1900 vânzarea stațiunii.

Király Katalin

Aspecte din istoria bibliotecii orășenești 1953-1998

Istoria bibliotecii orășenești din Sovata începe prin anii 1950. Nu am descoperit însă date despre împrejurările întemeierii bibliotecii nici în organele de presă locală (ziare județene), nici în literatura de specialitate de istorie locală. Biblioteca este prezentă în memoria locuitorilor orașului și în datele Consiliului Local ca existentă. Primul document scris despre bibliotecă existent în arhiva Consiliului Local se datează din 13 decembrie 1953. Date despre bibliotecă, lista bibliotecarilor apar în registrele Arhivei Județene Mureș. Aceste date sunt redată și în notițele fostei bibliotecare Domokos Edit Margit. Ea ne-a prezentat și oral date privind activitatea lor.

Fejes Margit

Aspecte ale arhitecturii vilelor din Sovata

Privind vilele din Sovata se pune întrebarea: corespund cerințelor estetice modalitățile arhitecturale folosite și modul de construire ale vilelor? Există oare componente, elemente caracteristice interne și dacă ele se găsesc în ce măsură se impun ele? Redau oare viața și caracterul sufletesc al arhitecturii? Realizează ele o armonie dintre componentele interne și externe, o armonie cu natura înconjurătoare? Aceste cerințe estetice sunt prezente în cazul vilelor din Sovata, căci ele se prezintă ca părți integrante ale naturii, vilele și ornamentele lor au ca izvor de inspirație natura. Majoritatea vilelor sunt zidite din lemn, materie de construcție ușor de prelucrat, prelucrare ce redă caracterul comunității creatoare, redă forma de viață a comunității.

Gub Jenő

Natura și ocrotirea naturii

Ocrotirea naturii este păstrarea, menținerea elementelor naturii, fie ele viețuitoare sau neviețuitoare, și în caz de nevoie restabilirea, prezentarea acestora. Ocrotirea naturii este o activitate științifică, economică, tehnică, culturală și o activitate a autorităților. Nu se rezumă doar la ocrotirea elementelor unice, rare, a rarităților. Elementele ocrotirii naturii sunt multiple și remarc aici două dintre ele: plante, plantele rare, și speciile faunei. Speciile de plante, arborii singuratici, pădurile, livezile, parcurile, arboreturile, sunt valoroase din punct de vedere științific, cultural și prezintă un factor important în mediu, sunt prețioase și pentru particularitățile lor.

Szakács László

Lacul Ursu și vegetația înconjurătoare

Culegerea dorește să prezinte o imagine cuprinzătoare asupra teritoriilor, a zonelor naturale ocrotite din jurul orașului Sovata. Redă și cunoștințe despre lacurile existente. Din punct de vedere geologic Sovata este o parte din Depresiunea Întresăruri, de fapt este o insulă sărată în roci vulcanice. Masivul de sare este acoperit de un sol subțire argilos și nisipos. Contrar reliefulor sărate care au o vegetație sărăcioasă, pustie, acoperite doar de ierburi, aici masivele de sare sunt acoperite de păduri multisekulare, de arbori înalți. Lacurile formate în masive sunt atracții naturale și în același timp și obiective turistice.

Országh Péter

„Eu scriu despre oraș”

Activitatea creatoare a lui Petelei István se încadrează în perioada 1852-1910, perioadă de maximă înflorire a nuvelisticii maghiare. Viața lui poate fi considerată tipică, căci în cariera lui ajunge la culmi amețitoare, în calitate de redactor de revistă. Spre sfârșitul vieții a devenit melancolic, s-a retras în singurătate. În această perioadă eroii nuvelilor sunt oameni alcoolici, decăzuți, oameni care au trăit tragedii. Trăirile interne ale acestor eroi sunt redată cu măiestrie, tragedii peste care trecuse și scriitorul. Petelei a avut mulți discipoli, el devenise inspiratorul multor nuveliști.

Szolláth Hunor

Petelei István și Sovata

Scriitorul, nuvelistul, jurnalistul Petelei István a cumpărat vila (casa de locuit), la începutul anului 1894. Din anul amintit a petrecut verile la Sovata. Dorința lui era să se refugieze aici, să iasă din tumultul orașului. În achiziția casei realizează

dorința lui pentru o viață provincială, liniștită. Studiul nostru își propune prezentarea legăturii scriitorului cu localitatea Sovata, prezentarea condițiilor ridicării porții de lemn sculptată în stil secuiesc. Poarta sculptată a devenit vestită. Petelei István ne-a lăsat o corespondență bogată, ea fiind un izvor bogat de orientare. După decesul scriitorului casa a fost vândută, poarta a ajuns la Târgu-Mureș.

Andrási Anita – Szolláth Hunor

Liniile doliului, ”Liniștea neagră”

Artistul plastic ales pentru numărul actual al revistei noastre este Kusztoz Endre. Lucrările artistului însoțesc ediția noastră. Grafica superbă apare pe coperta revistei. Astfel ne asumăm și obligația să prezentăm pictorul deși este evidentă valoarea operei artistului, opera sa fiind cunoscută în țară și în afara țării noastre. Studiul prezent nu reușește să redea pe deplin cariera și opera artistului, nu poate cuprinde întreaga activitate și viața pictorului. Realizăm doar o informare, o orientare pentru cei care doresc să cunoască renumitul artist al orașului. Evidențiem caracterul unitar al carierei, al operei, arătând și punctele de răscruce din vasta sa activitate, puncte care au determinat arta pictorului.

Hunor Szolláth

The first spa of Sovata, in the ownership of the Reformed Church

The first bath of Sovata, established by József Veress, played an important part in the life of the Reformed Church. After his death in 1889 Veress left his fortune, the spa, his house and allotments to the Reformed Church. In the years that followed a long litigation was taking place between the family of Veress and the church. Finally, the spa was returned to the church, however, in a very decayed state.

The purpose of the church was to make the bath profitable, so they started renovating and employing staff. The profits were not only provided by the tickets, but also by organising theatrical performances, concerts, tombolas and even szekler parties.

In spite of all efforts, the church did not succeed in making the spa profitable, consequently the board directors agreed to the selling of it in 1990.

Katalin Király

Selections from the history of the Town Library of Sovata between the years 1953-1998

The history of the Town Library goes back to the 1950s. The first data referring to the existence of the library can be found in the database of the Local Council, having the date of 13th December 1952.

Information regarding the history of the library, its librarians and its collections has the origin in the accounts of the Mures County Archives, as well as in the notes and oral accounts of the former librarian, Domokos Edit Margit.

Margit Fejes

A survey presenting the architecture of the villas in Sovata

Considering the villas in Sovata, we must ask the question: to what extent do the villas' architectural and executive methods meet the aesthetic requirements? Are there inner layers? If there are, to what degree do they manifest themselves? The villas reveal something about the builders' life and mentality, creating a close connection between the buildings and the town and life styles, as well as the natural conditions. This aesthetic requirement is also true for the villas in Sovata, since they were built as parts of nature, being inspired by its world of motifs.

The majority of the villas were built of wood, expressing a lot about the building community and its lifeforms.

Jenő Gub

Nature and environmental protection

Environmental protection is about cherishing and supporting the living and the lifeless objects of nature, as well as presenting it and restoring it, if necessary. Environmental protection cannot be restricted to the protection of rarities only, for it combines all sort of official, scientific, technological and cultural activities.

The objects of environmental protection present a great variety. I will emphasize two of them: plants and species. We are interested in varieties of plants, solitary trees, tree-groups, forests, gardens and arboretums that are valuable and special from a scientific, cultural and environmental point of view.

László Szakács

The Bear Lake and the surrounding tree-stock

This compilation wishes to provide a complex picture both of the nature conservation areas in Sovata and the lakes existing here. From a geological point of view, Sovata is a salt island embedded in volcanic rocks. The salt matter is covered by a relatively thin clayey and sandy soil.

Compared to the generally bare salty surfaces, here in Sovata there have been forests above the salt blocks for hundreds of years. As to the salt lakes, they do not only offer stunning views, but they are also important touristic targets.

Péter Ország

“I’m writing of the town”

István Petelei worked from 1852 to 1910, in the golden age of the Hungarian short story. His life can be considered typical since he had great achievements through his career as a journalist, but towards the end he was living in depression and loneliness.

His short stories mainly present alcoholists, depraved men with tragical destinies. He was a great master in depicting the exact state of mind he himself was so familiar with. After his death he had several followers and he inspired many short story writers.

Hunor Szolláth

István Petelei and the town of Sovata

István Petelei, writer and journalist had bought his summer cottage in Sovata in 1894. He bought the cottage partly because he wanted to escape the bustle of the city and partly because he longed for the country.

The purpose of this writing is to present the relationship between Petelei and the town of Sovata and to reveal the circumstances of the construction of his famous Szekler gate.

The sources for the writing were provided by Petelei’s mails. After his death, his wife sold the house and the gate was transported to Targu-Mures.

Anita András - Hunor Szolláth

The lines of mourning, the “Black Silence”

The chosen artist of our paper is Endre Kusztos, his works accompany this publication and his artwork decorates the cover of our paper. Therefore we consider it important to present him, although he is also renowned across the borders.

This present writing is only of an informative nature, providing instructions for those who are interested in the lifework of Endre Kusztos. We wish to present the unity of his lifepath and to reveal the focal points that had great effect on his art.

Egy mondat a zsarnokságról

Számunk szerzői

Andrási Anita (1985) – egyetemi hallgató, Babeş-Bolyai Tudomány egyetem, Kolozsvár.

Buzogány Árpád (1965) – művelődésszervező, Hargita Megyei Hagyományőrző és Forrásközpont, Székelyudvarhely.

Fazakas Attila (1974) – könyvtáros, költő, Szováta.

Fejes Margit (1983) – tanár, művészettörténész, Budapest.

Gub Jenő (1929) – nyugalmazott tanár, biológus, Szováta.

Király Katalin (1979) – beruházási referens, Szováta Város Polgármesteri Hivatala, Sóvárad.

Molnos Ferenc (1958) – képviselői irodavezető, író, Szováta.

Monus Katalin (1990) – tanuló, „Domokos Kázmér” Iskolacsoport, Szováta.

Országgh Péter (1979) – történész, tudományos munkatárs, Teleki Oktatási Központ, Szováta.

Péterfi András (1982) – egyetemi hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

Szabó Pál-Péter (1992) – tanuló, „Domokos Kázmér” Iskolacsoport, Parajd.

Szakács László (1975) – környezetvédelmi szaktanácsadó, Marosvásárhely.

Szolláth Hunor (1983) – könyvtáros, újságíró, helytörténész, Szováta.

